

ПРАВИЛНИК

О РАДНИМ МЕСТИМА, ОДНОСНО ПОСЛОВИМА НА КОЈИМА СЕ СТАЖ ОСИГУРАЊА РАЧУНА СА УВЕЋАНИМ ТРАЈАЊЕМ

("Сл. гласник РС", бр. 105/2003, 126/2004, 93/2005, 3/2007, 8/2007, 56/2007,
23/2008, 49/2010, 48/2011, 50/2012 и 22/2013)

Члан 1

Овим правилником утврђују се:

- 1) радна места, односно послови (у даљем тексту: радна места), на којима је рад нарочито тежак, опасан и штетан за здравље и поред тога што су примењене све опште и посебне заштитне мере утврђене прописима (члан 53. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању (у даљем тексту: Закон));
- 2) радна места, на којима је обављање професионалне делатности ограничено навршењем одређених година живота или на којима због природе и тежине посла физиолошке функције опадају у тој мери да онемогућавају њено даље успешно обављање (члан 53. став 2. Закона);
- 3) степени увећања стажа осигурања који се, у зависности од тежине, опасности и штетности рада, односно од природе посла, за сваких 12 месеци ефективно проведених на радном месту могу рачунати као 14, 15, 16. или 18. месеци стажа осигурања (члан 52. став 2. Закона);
- 4) поступак и начин за утврђивање радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем;
- 5) поступак ревизије утврђених радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем;
- 6) поступак утврђивања радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем код послодавца, и
- 7) методологија за израду стручне документације за утврђивање и ревизију радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем (у даљем тексту: Методологија), која је саставни део овог правилника.

Део први РАДНА МЕСТА

Члан 2

Радна места из члана 1. тач. 1) и 2) овог правилника, са степенима увећања стажа осигурања из члана 1. тачка 3) овог правилника јесу:

1. РУДНИЦИ

1.1. Јамска експлоатација

1.1.1. Рудници угља

1) Радна места: копач - вођа радилишта; копач; помоћник копача; јамски палилац мина; јамски возач; руковалац комбајном; јамски зидар; јамски тесар; бригадир широког чела; бушач; помоћник бушача; физички радник на дубинском бушењу.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 18 месеци.

2) Радна места: руковалац рударским машинама и уређајима; руковалац жичаром и витловима у јама; јамски плотнер; јамски граничар; руковалац на пресипима; возач аку локомотиве; пратилац воза; радник на одржавању јамског колосека; хигијеничар у јама; бравар, електричар и мазач јамских машина; предрадник транспорта; надзорник смене; ревидни надзорник.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

3) Радна места: пумпар; сигналиста у јама; прегледач окна; магационер јамског алата; магационер експлозива; пунилац аку батерија; пословођа (јаме, јамског транспорта, проветравања, одводњавања, машинског и електро одржавања у јама); рударски инжењер и техничар на пословима непосредне производње; старешина, вођа и члан екипе чете за спасавање.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

4) Радна места: нормирац; фигурант; сниматељ-мерач јаме; инжењер и техничар на пословима непосредне производње (геолошки, геодетски, заштите на раду, машински и електро).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.1.2. Рудници обојених метала и неметала

1) Радна места: предрадник; рудар; помоћник рудара; рудар палилац мина (на бушењу минских рупа, минирању, подграђивању, руковању рударско-грађевинском механизацијом, ручном и механизованом утовару и помоћним пословима у јама); бушач и помоћник бушача на дубинском бушењу у јама; шутар, зидар и тесар на подграђивању откопа, сипки окана и осталих просторија и њихови помоћници; дробиличар на примарном дробљењу руде у јама и његов помоћник.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 18 месеци.

2) Радна места: радник на транспорту руде и засипа у јама; палилац мина и рудар на опробавању руде у припреми и истражним радовима; хигијеничар у јама; радник на одржавању рударских машина у јама (бравар, електричар, механичар, варилац и мазач); надзорник откопавања руде и транспорта и његов заменик.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

3) Радна места: пумпар; сигналиста; радник на извозном постројењу; пунилац аку батерија; руковалац (магацином експлозива, компресорским станицама и водним вратима) и његов помоћник; радник на одржавању компресора, пумпи, извозних машина, цевовода и арматура (бравар, електричар, механичар, варилац и мазач); пословођа јама и транспорта; надзорник и његов заменик; предрадник инвестиционих радова, извоза, рударских машина, одржавања рударске опреме и јамских просторија; рударски инжењер и техничар у непосредној производњи.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

4) Радна места: пословођа; надзорник и предрадник на одржавању пумпи, компресора, цевовода и арматура; инжењер и техничар у непосредној производњи (геолошки, геодетски, заштите на раду, машински, електро и грађевински).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.1.3. Остали рудници

Радна места: рудници на подземним пословима у вези са производњом (сниматељ и мерач јама, управник, инжењер, техничар, референт, пословођа, радник на занатским радовима, помоћни радник на снимању и мерењу јама, на занатским радовима и на главним извозним подземним путевима).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

1.2. Површинска експлоатација

1.2.1. Рудници бакра

1) Радна места: руковалац багером; помоћник руковаоца багером; послужилац багера; руковалац дробилицом и транспортним тракама на примарном, секундарном и терцијерном дробљењу и његов помоћник; возач тешког возила преко 60 тона носивости; копач - бушач и његов помоћник; копач - палилац мина; копач окуцач; радник на точењу и сејању руде у систему за дробљење; млинар, флотер и радник на припреми реагенаса у флотацији бакра.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: руковалац булдожером, утоваривачем и турно-трактором на утовару и превозу руде и концентрата бакра; радник у флотацији бакра на пословима послуживоца класификатора и хидроциклона; пумпар; послужилац транспортних трака; послужилац

филтера у филтражи бакра, магнетита и пирита; радник на јаловишту и технолошкој контроли процеса; руковалац краном; дизаач шипки и кугли.

3) Радна места: предрадник и машинбравар на одржавању дробилица и трака, тешких возила и остале рударске опреме; механичар одржавања остале рударске опреме; заваривач и вулканизер одржавања дробилица и трака; аутомеханичар тешких возила.

4) Радна места: сменски пословођа рударске производње; пословођа минирања; пословођа примарног дробљења; пултиста; сменски надзорник рударске производње, одржавања копа и минирања на коповима; сменско - надзорно техничко особље на истражним радовима и флотацији.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.2.2. Рудници боксита

1) Радна места: палилац мина предрадник; возач дампера; багериста; бушач и његов помоћник.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: радник на утоварној рампи; варилац и предрадник аутогеног и електро варења на копу; машинбравар, мазач, вулканизер и физички радник на површинском копу и сепарацији камена; помоћни радник на сепарацији; руковалац рударским грађевинским машинама на копу.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.2.3. Рудници лигнита

1) Радна места: руковалац багером и његов помоћник; руковалац дампером; руковалац истоварном, претоварном и самоходном траком; руковалац погонском станицом; руковалац утоварно - претоварним местом; руковалац дробилицом на багеру; бравар, заваривач и вулканизер за багере и трачне транспортере; помоћни радник на припремним радовима, багерима, трачним транспортерима и вулканизацији.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: руковалац булдожером и самоходном дизалицом (цевополагач).

3) Радна места: бравар и заваривач превентивног одржавања помоћне механизације на припремним радовима и радионицама.

4) Радна места: електричар, фарбар и мазач на копу.

5) Радна места: у дробилани (руковалац погона, надзорник, пословођа, бравар и електричар).

6) Радна места: надзорно-техничко особље на копу (надзорник, пословођа, инжењер, шеф смене, шеф система, рударски управник и његов помоћник).

7) Радна места: помоћни радници на одводњавању и каменолому.

8) Радна места: планир мајстор; руковалац пумпи, грабуљара и моторне тестере; диспечер; возач дизалице и теренских возила; геометар инжењерске геодезије на копу; вођа смене, ватрогасац и возач-ватрогасац.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.2.4. Прерада лигнита

Сепарација с депонијом

1) Радна места: предрадник и помоћни радник у дробилани.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: на утовару и отварању вагона; руковалац (трака, додавача и булдожера); електро и аутогени варилац.

3) Радна места: инжењер, пословођа смене, руковалац и помоћни радник у сепарацији, диспечер.

4) Радна места: пословођа машинског и електро одржавања у сепарацији; машинбравар на одржавању жичаре; бравар уређаја за дробљење, класирање и прање; електричар на одржавању у сепарацији и мазач.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Сушара

1) Радна места: руковалац класирања и транспорта сушеног угља (руковалац ситом, допремом сушеног угља и тракама; празнилац бункера).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: пунилац и празнилац аутоклава; руковалац транспорта сировог угља, вентила и отпрашивања; предрадник технолошког процеса; бравар и варилац на одржавању.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

3) Радна места: инжењер; старешина смене; руковалац термокомандама; помоћни радник.

4) Радна места: пословођа и предрадник машинског и електро-одржавања; пословођа одржавања електронике и аутоматике; електричар, електроничар и аутоматичар на одржавању.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Енергетика и хемија

1) Радно место: ложач котла.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: руковалац додавачем сувог угља; руковалац млиновима на коти "0"; руковалац одшљакивањем котла.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

3) Радна места: руковалац додавачем сировог угља; радник на тракама, на пумпи за нафту, тер и гас и на бункеру; предрадник на бункеру, допреми и отпреми.

4) Радна места: инжењер, пословођа и помоћни радник у топлани; руковаоц ХПВ-а и измењивачке станице; котловски зидар.

5) Радна места: пословођа машинског и електро одржавања; лимар; фарбар; бравар, електричар, електроничар, аутоматичар и аутоматичар прецизне механике одржавања у топлани.

6) Радно место: ватрогасац.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Производња и инвестиционо одржавање опреме у рудницима лигнита и преради лигнита

Радна места: заваривач; фарбар; електричар на терену; електромонтер; руковалац пескир апаратом.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.2.5. Рудници и прерада кварца

Дробљење руде

Радно место: дробиличар.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Транспорт руде, ринфузе песка и кварцног праха

1) Радно место: радник на малој траци.

2) Радна места: булдожериста површинског копа; радник на паковању и утовару ринфузе; оператор и његови помоћници на сушењу и облагању песка; руковаоц утоваривачем, оператор постројења кварцног праха и њихови помоћници.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Бела мељава

Радна места: машиниста и послужиоц бојаре, сушаре, сепарације и кугличног млина.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Црна мељава

Радна места: машиниста и послужиоц млина (Рајмонд, Гусео и Колоплекс).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.2.6. Рудници и индустрије азбеста

Дробљење руде

Радна места: радник на решетки.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Одржавање и транспорт

Радна места: дежурни бравар и електричар; радник транспорта у сепарацији.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Паковање готових производа, сушара и сито

Радна места: на паковању готових производа; ложач сушаре; лупач сита.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Прерада азбестног влакна у предиво

Радна места: припремач азбестног влакна; послужиоц влачаре; чистач гребена; предиоц азбестног предива; шпулер азбестног предива.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Припрема и израда азбестног платна и трака

Радна места: сновач азбестног плетива, шпулера потке; ткач азбестног платна и трака.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Производња фриксионог материјала

1) Радна места: припрема импрегната; импрегнирање на машини; пакер; припрема тканих ламела; формер тканине ламела; на зашивању; формер прашкастих ламела и сегмената; вулканизер сегмената и ламела; израда манлох трака; бушач сегмената, фриксионих и тканих ламела.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: мерач сировина; на припреми масе и изради лепка; мешач на гњеталици; на млину; израда масе на миксеру; мешање на двоваљку; помоћник мешача на двоваљку; испирање и паковање филтер масе; на сечењу; обрађивању сегмената, ламела, трака и конуса; шмирглање на машини; на савијању трака и дорађивању готових производа.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Припрема и израда азбестних заптивача

Радна места: припремач уложака и премотавања предива на калемове; припремач импрегната; израђивач плетеница.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

1.2.7. Остали рудници

Радна места: бушач минерских рупа и његов помоћник; палиоц мина; возач камиона носивости преко 20 тона.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.2.8. Производња креча и камена

1) Радна места: каменорезац; пекач креча и његов помоћник на пећима на угаљ.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: минер; радник на дозатору камена у дробиличном постројењу и његов помоћник; руковалац постројења за млевање и хидратизацију креча; радник на испуштању креча и на решетки; возач на унутрашњем транспорту креча; радник на утовару креча и на истовару угља.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

2. ГЕОЛОШКА И РУДАРСКА ИСТРАЖИВАЊА

1) Радна места: бушач ињектирац и торкетирац.

Степен увећања: 12 месеци као 15 месеци.

2) Радна места: бушач истражног бушења.

Степен увећања: 12 месеци као 14 месеци.

3. ЦРНА МЕТАЛУРГИЈА - ЖЕЛЕЗАРЕ

3.1. Агломерација

1) Радна места: руковалац вагоном превртачем, одлагачем сировина, пријемним бункером и његов помоћник; помоћни радник на пријему и истовару сировина; помоћник руковаоца одузимача; руковалац четвороваљкасте и чекићасте дробилице.

2) Радна места: дозериста компонената и примарне мешавине; помоћник дозеристе компонената; руковалац примарним, секундарним мешачем, скреперним уређајима, ситом за сортирање синтера, бубњем за хлађење повратка и линијским хладњаком; помоћни радник на транспортеру за пријем повратка и дозирање повратне мешавине и на синтеровању; други синтериста.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

3.2. Високе пећи

1) Радна места: топионичар и руковалац расхладним системом у топионици гвожђа.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: помоћни радник производње гвожђа; дизаличар на ливним пећима и гранулацији троске; ватростални зидар и његов помоћник.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

3) Радна места: руковалац уређајем за пуњење бункера; руковалац засипом пећи роторних гребача; припремач масе и његов помоћник; заваривач; помоћник руковаоца засипа пећи; помоћни радник припреме засипа.

4) Радна места: радник на селекцији гвожђа и троске; водоинсталатер на пражњењу чаша; на помоћним пословима гранулације и хладишта троске.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

3.3. Конверторска челичана

1) Радна места: предрадник, ливац и помоћни радник на континуираном ливењу; топионичар и руковалац конвектора; миксериста; помоћник миксеристе; руковалац миксерском дизалицом; радник на извлачењу троске из лонца.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: помоћни радник на сушењу сировина, пуњењу бункера и замени чаша; аутогени резач у припреми, ливењу челика и ватросталној припреми.

3) Радна места: оператор ливења челика, хлађења, гасног резања и уређаја за примопредају слабова; радник на обележавању, обрађивању и резању слабова; руковалац ливним и конзолним краном конти лива; дизаличар полупорталне дизалице у погону обраде слабова.

4) Радна места: руковалац превлачника; радник на хомогенизацији гвожђа; лончар; оператор аргонирања и одсумпоравања; помоћник на ванпећној обради; припремач уређаја за агренирање; возач уливног шаржерног крана и шаржир машине.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

3.4. Организација производње и одржавање технолошке опреме

1) Радна места: сменски пословођа и предрадник на агломерацији, код високих пећи и у конверторској челичани.

2) Радна места: бравар, машинбравар, бравармонтер, електричар, варилац, вулканизер и пескирер (предрадник, радник и његов помоћник) на превентивном, текућем и сменском одржавању, осим у радионицама.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

3.5. Ваљаонице

1) Радно место: радник у ваљаоници челика на улагању, прихватању, извлачењу, раздвајању, окретању и чишћењу ваљаоничких производа ручним алатом на вруће.

2) Радно место: радник на жарним и загревним пећима са континуираним процесом производње где се рад обавља ручним алатом (гурач, потискивач, пећарски и помоћни послови и везивач котурова).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

3) Радно место: аутогени резач; помоћни послови.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

3.6. Поцинковаонице

Радно место: на поцинковању и лужењу жице, цеви и лима.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

4. ОБОЈЕНА МЕТАЛУРГИЈА

4.1. Агломерација

Радно место: на агломерацији.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

4.2. Дробљење руде

1) Радна места: дробioniчар, точиоц руде, радник на сејању руде и послуга транспортних трака у дробioniцама, на секундарном и терцијерном дробљењу руда обојених метала и кварца.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: на примарном дробљењу руда обојених метала код отворених дробилица.

3) Радна места: на одржавању машина и уређаја и надзорно-техничко особље у дробioniцама, на секундарном и терцијалном дробљењу руда обојених метала и кварца.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

4.3. Флотација олова и цинка

1) Радна места: млинар; флотер; послужиоц класификатора; послужиоц хидроциклона; пумпар; послужиоц транспортних трака; послужиоц филтера у филтражи пирита; дозирање шипки и кугли у млинове.

2) Радна места: бравар, електричар и вариоц на одржавању.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

4.4. Производња бакра

1) Радна места: предрадник и радник код WJ пећи, пламених пећи и конвертора (шаржирање, шаржирање краном, испуст шљаке и бакренца).

2) Радна места: на допреми шарже, шаржирању реактора, испусту и транспорту прженца у пржионици.

3) Радна места: на преради анодног муља при добијању племенитих метала (топљење, рафинација, одбакривање и деселенизација).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

4) Радна места: на отпрашивању котла код пламених пећи; точењу руде са минирањем; шаржирању чврстих и течних горива код пламених пећи; чишћењу шљаке WJ пећи, пламених пећи и конвертора.

5) Радна места: сменски мајстор и његов помоћник у пржионици концентрата, на WJ и пламеним пећима; помоћник сменског мајстора конвертора.

6) Радна места: у ливници анодног бакра; топионичар, рафинер и ливац код пећи за топљење и ливење бакра и бакарних легура.

7) Радна места: руковалац, помоћник и радник у пржионици пирита на пржењу, шаржирању реактора, транспорту прашине и пирита, влажењу и отпреми изгоретине.

8) Радна места: електролизер (предрадник и радник) у електролитичкој рафинацији на припреми муља и прегледу каца.

9) Радна места: на производњи и преради платине и паладијума.

10) Радна места: бравар, варилац и ватростални зидар (предрадник и радник) на машинском и ватросталном одржавању реактора, система за отпрашивање и транспорт гасова и прашине, WJ и пламених пећи, контроли и ложењу пламених пећи и агрегата за прераду анодног муља; предрадник и варилац олова у фабрици сумпорне киселине и електролизи бакра; возач дизалице у електролизи бакра.

11) Радна места: бравар, варилац и електричар (предрадник и радник) на машинском и електро одржавању кранова који служе за шаржирање конвертора и пламених пећи.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

12) Радна места: на хоризонталној и вертикалној преси; бравар на одржавању преса, жарних и киселинских уређаја.

13) Радна места: на отпрашивању конвертора и филтера пламених пећи, убацивању кварца, утовару шљаке на конверторе и WJ пећи, руковању реактором, руковању и опслуживању утоварних машина (реклајмер у бедингу и складишту, випер, транспортне траке и сипке), чишћењу и транспорту шљаке (транспортни и помоћни радник у топионици бакра), руковању и одржавању система за технолошки ваздух топионичких агрегата (реактора, WJ и пламених пећи и конвертора) и руковању парним агрегатима и напојним пумпама у топионици и пржионици пирита.

14) Радна места: сменски мајстор на припреми сировина у пржионици пирита, конверторима и анодним пећима; пословођа; технолог и инжењер у смени у топионици.

15) Радна места: предрадник и радник на сушењу и млевењу материјала за топљење обојених метала, шаржирању пећи за пламено и индукционо топљење у ливници бакра и бакарних легура и у фабрици бакарне жице; радник на летећој (хоризонталној) тестери у ливници бакра.

16) Радна места: предрадник и радник на експедицији, транспорту, паковању и складиштењу бакра и сулфата у електролизи бакра, припреми и производњи електрода и електролита, електролизера бакра у праху, кристализера на производњи бакар-сулфата; рафинер соли метала.

17) Радно место: сменски мајстор у електролизи на производњи бакра, бакра у праху, сулфата и соли метала и преради анодног муља.

18) Радна места: бравар, вариоц, електричар, лимар-облагач цеви и мазач (предрадник и радник) на машинском и електро одржавању у припреми сировина, реактора и уређаја реактора, WJ и пламених пећи и котлова пламених пећи у конверторској хали топионице бакра, ливнице анодног бакра, ливнице бакарних легура и пржионице пирита, осим у радионицама.

19) Радна места: предрадник и радник (бравар, електричар, варилац и ПВЦ варилац) на: електромашинском одржавању, одржавању киселинских пумпи и грејању, одржавању транспортних машина и уређаја, регенерација соли, соли метала и бакра у праху и електро одржавању на преради анодног муља; зидар и столар на киселоотпорном одржавању у електролизи бакра.

20) Радна места: на ручном брушењу и полирању ситних комада од обојених метала неправилног облика. 21) Радна места: на производњи и рафинацији течног злата и листера.

22) Радна места: И и ИИ пресач на хоризонталној и вертикалној преси; предрадник и радник који опслужују пилгер, ваљач и намотач на Б-5/ф у ваљаоници и пресаоници обојених метала.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

4.5. Производња олова

Пржионица оловних концентрата

1) Радна места: бригадир и радник на мешалици "М" и "Л" групе, тањирастим додавачима, припреми шарже, пламенику, хладњаку, бункеру и тракама П-20.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радно место: радник на траци М-24, "Крамер" утоваривачу, чишћењу трака, дробилици и команди агломерације.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Производња сировог олова

1) Радна места: бригадир и радник на шахтним пећима (мајстор, топиоц, шаржер) и ливењу сировог олова на шахтним пећима.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: на ливењу оловних блокова; на минирању шахтних пећи; на дувалкама.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

3) Радна места: бригадир на жичари; радник на транспортеру гранулисане шљаке и тракама 61-62.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Филтрација процесно-технолошких вентилационих гасова

1) Радна места: постављач врећа на механичким филтерима; послужиоц електро филтера; на отклањању прашине из механичких филтера.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: бригадир на механичким филтерима; на контроли температуре и пуњења ћелија; на филтерским тракама М-41, М-42 и М-43.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Рафинација олова

1) Радна места: рафинер; на преради олова; дизаличар транспорта; рафинерац у одељењу анодног смера; шаржер и рафинерац у одељењу пламених и обртних пећи.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: прерађивач златног муља и електролизер у производњи електролитног сребра.

3) Радна места: на отпремању бизмута и сребра (одељење трезора); бригадир одржавања алата и манипулант за међупродукте и реагенсе на спољним радовима и филтрацији.

4) Радно место: плинар на гасгенераторима.

5) Радна места: истоваривач угља на гасгенераторима; чистач тера.

6) Радна места: на оснивању шахтних пећи осим у радионици; на механичким филтерима и електрофилтерима; бригадир, бравар, електрозаваривач, гасни заваривач, ковач, подмазивач, заваривач-оловар, шамотер и електричар на одржавању пламених и обрнутих пећи, дробилица, вибрододавача и кранова.

7) Радна места: бравар, бригадир, електро заваривач, гасни заваривач и електричар на одржавању вагона, челичних транспортера водене паре, гумених транспортера и моторног развода, осим у радионици; пругар за одржавање колосека; механичар погона.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

8) Радна места: возач (утоварне лопате фапа 18 ВК, камиона и дизел локомотиве), маневриста и транспортни радник на унутрашњем транспорту.

9) Радна места: инжењер производње у смени; главни пословођа и његов заменик; сменски пословођа и његов заменик; сменски техничар у пржионици оловних концентрата, производњи сировог олова, филтрацији вентилационих гасова, рафинацији олова и транспорту и одржавању; управник шахтних пећи; управник рафинације.

10) Радна места: пословођа на машинском и електро одржавању у топионици и рафинерији олова и његов заменик.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

4.6. Производња минијума

Радна места: у производњи минијума.

Степен увећања: 12 месеци као 14 месеци.

4.7. Производња цинка и кадмијума

1) Радна места: на обради шљаке; руковалац електролизе; производни радник у погону топионице и кадмијума.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: руковалац пећи и пречишћавања; производни радник у погону пржионице, скидања цинка, електролизе, ливења цинка и цинк анода; помоћни послови на ливењу цинка; руковалац производње легура; помоћни послови руковаоца производње легура у погону топионице; руковалац класификацијом и сепарацијом у погону цинк праха; ливац у погону ливења под притиском; ливац; помоћни радник на индукционој пећи у погону ливнице обојених метала; производни радник у погону цинк сулфата.

3) Радна места: бригадир оловара, оловар, бригадир зидара - шамотера, зидар шамотер, шамотер - изолатер у погонима производње цинка.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

4) Радна места: руковалац енергетским постројењем; руковалац мосном дизалицом у погону пржионице; руковалац пречишћавања и његов помоћник; руковалац неутралног лужења и јарости таложења; руковалац врућим киселим лужњем и вакуум филтером; производни радник у погону лужионице; сменски возач у погону топионице.

5) Радна места: организатор и координатор у погонима производње и прераде цинка и кадмијума; шеф погона и надзорник смене у погону пржионице, топионице, кадмијума, цинк праха, ливнице обојених метала, електролизе и цинк сулфата; надзорник смене у погону лужионице.

6) Радна места: бригадир бравара, бравар, бригадир електричара, бригадир реглера, реглер, електричар, бригадир тесара, тесар, бригадир заваривача и заваривач на одржавању у погонима за производњу и прераду цинка.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

4.8. Производња магнезијума

1) Радна места: рудар, рудар-копач и помоћник копача на површинском копу; на преради и редукацији у ливници; руковалац крана.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: руковалац булдожером и дробиличним постројењем, варилац и палилац мина на површинском копу;

3) Радна места: предрадник ротационих пећи, редукације и ливнице; пекач; радник на сировинама и отпрашивању; руковаоц редукационих пећи и његов помоћник; ватростални зидар; технолог и пословођа у редукацији, ливници и калцинацији.

4) Радна места: варилац, бравар, електричар и њихови предрадници на текућем и превентивном одржавању дробиличног постројења, кранова, ротационе, редукационе и ливничке пећи, осим у радионици.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

5. ЛИВНИЦЕ

1) Радна места: у чистионици одливака на висећим бруслицама; у кабини на пескарењу одливака; на припреми и преради песка; на ливењу у калупе и кокиле под притиском, центрифугално и гравитационо.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: континуираног ручног и машинског калуповања (осим рада на припреми и сл.); топилац на куполним пећима у континуираном процесу ливења; радник у чистионици одливака ручним и стабилним бруслицама; на пескарењу одливака; на истресању одливака из калупа ручно и на вибрационој решетки; на избијању језгра ручним пнеуматским алатом; на изради пешчаних језгара, храњењу, шаржирању и одржавању пећи за топљење сивог лива, челика и обојених метала; на припреми лонаца за ливење; руковања теретом искључиво у халама ливнице; на одржавању чистионице, ливничких постројења, топионичких и других агрегата у халама ливнице осим у радионицама; пословођа на непосредном раду у ливници.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

6. КОВАЧНИЦЕ

1) Радна места: ковач и помоћник ковача на слободном ковању отковака.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: ковач и помоћник ковача на ковању отковака чекићима тежине бата од 1500Н и навише, грејању материјала, уклањању окрзотине, ковању отковака и калибрисању отковака на пресама.

3) Радна места: краниста и помоћник кранисте на мосној дизалици.

4) Радна места: калионичар и помоћник калионичара у термичкој обради отковака.

5) Радно место: брусач на чишћењу отковака и отпресака.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

7. ПРОИЗВОДЊА ВАТРОСТАЛНОГ МАТЕРИЈАЛА

Радна места: формер на пнеуматским чекићима у производњи специјалних опека; празнилац пећи; руковалац аутоклава; руковалац постројења за натапање и на одржавању отпрашних уређаја.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

8. ВАТРОСТАЛНО ЗИДАЊЕ

Радна места: ватростални зидар и помоћник ватросталног зидара на ватросталном одржавању у врућим погонима у црној и обојеној металургији, ливницама, ковачницама, пржењу и топљењу руде неметала у ротационим пећима.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

9. ПРОИЗВОДЊА И ПРЕРАДА НАФТЕ И ПРОИЗВОДЊА ТЕЧНОГ НАФТНОГ ГАСА

9.1. Производња нафте

Радна места: вођа смене на бушењу и ремонту и његов помоћник; клинаш и торњаш на бушењу и ремонту; моториста на бушењу; шеф апаратуре, старији инжењер оператер, старији оператер, инжењер оператер и оператер манипулант - на каротажним и перфорационим радовима; главни оператер и оператер алата на жици, главни оператер и оператер савитљивог тубинга, главни оператер и оператер азотног постројења и бравар оператер - на специјалним радовима.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

9.2. Прерада нафте

Радна места на рафинеријском постројењу: вођа смене; спољни оператер; спољни оператер на пумпама; дестилатер; компресориста и помоћник компресористе, осим на ваздушним компресорима.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

9.3. Производња течног нафтног гаса

Радна места: оператер, радник у технолошкој припреми, радник на одржавању процесне опреме и сменовођа (вођа смене).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

10. ШУМАРСТВО И ДРВНА ИНДУСТРИЈА

1) Радно место: секач.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радно место: возач моторног возила на извлачењу и транспорту дрвних сортимената до места утовара.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11. ХЕМИЈСКА ИНДУСТРИЈА

11.1. Производња вештачких ђубрива

Радна места: руковалац допреме сировина, пуњења бункера, млина, опслуживања трака, пећи, сушаре, уређаја за хлађење, апсорпције, циклона, аутоматске ваге, решетки; руковалац и помоћник руковаоца синтезе, реактора, гранулатора; на утовару врећа; бравар на одржавању процесне опреме (осим у радионици).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.2. Производња сумпорне киселине

1) радна места: руковалац и помоћник руковаоца контакта, контактеног котла, пралишта гаса и разблаживања киселине.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) радна места: на претакању киселине; бравар, заваривач, пластичар, оловар и шамотер на одржавању процесне опреме.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.3. Производња фосфорне киселине

1) радна места: руковалац и помоћник руковаоца млинова, сита, концентрације, филтера; на допреми фосфата.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци

2) радна места: руковалац и помоћник руковаоца реактора; бравар и заваривач на одржавању процесне опреме.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.4. Производња азотне киселине

Радна места: руковалац и помоћник руковаоца енергетског постројења.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.5. Производња соне киселине

(Брисан)

11.6. Производња магнезијум и цинк сулфата

Радна места: руковалац и помоћник руковаоца филтер пресе и кристализатора, центрифуге, сушаре, уврећавања и млина у производњи и бравар и заваривач на одржавању технолошке опреме.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци

11.7. Производња амонијака

(Брисан)

11.8. Производња базног хромсулфата

(Брисан)

11.9. Производња флотационих средстава

1) Радна места: произвођач флотационих средстава, руковалац млина за соду, помоћни радник у производњи флотационих средстава и транспортни радник у производњи флотационих средстава.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: бравар и заваривач на одржавању технолошке опреме.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.10. Производња криолита

(Брисан)

11.11. Производња триполифосфата

1) Радна места: руковалац реактора пречишћавања и регенерације, неутрализације и концентрације, филтрације и деколорације, атомизације и калцинације; помоћник руковаоца реактора атомизације и калцинације.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: руковалац допреме и отпреме; бравар и заваривач на одржавању технолошке опреме.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.12. Производња средстава за заштиту биља

Радна места: руковалац и помоћни радник у производњи активних материја; руковалац и помоћник руковаоца постројења на формулацији пестицида; помоћни радник у производњи пестицида; руковалац паковања и бравар на одржавању процесне опреме.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.13. Производња полукондензационих смола и латекса

Производња полукондензационих смола

Радна места: на припреми сировина за производњу, у производњи и на руковању фенолформалдехидних смола (руковалац и помоћни радник).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Производња латекса

Радна места: на припреми раствора; на полимеризацији (руковалац стрипера); на финализацији (оператор на трансферу); на руковању сировинама и готовим производима (руковалац); помоћни радник у производњи.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Одржавање технолошке опреме

Радно место: бравар.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.14. Производња боја и лакова

Радна места: хемијски радник на синтези смола, хемијски радник на припреми, дисперговању, урибавању, комплетирању и нијансирању.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.15. Производња површинских активних материја

Радна места: На припреми CO₂ и CO₃.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

11.16. Производња метанола и сирћетне киселине

(Брисан)

11.17. Производња петрохемијских производа

1.1. Производња

Радна места: руковалац процеса и његов помоћник; руковалац командне табле; машиниста турбине, компресора и парних котлова и њихови помоћници; сменовођа.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.2. Складиштење:

Радна места: руковалац складишта; манипулант.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.3. Одржавање:

Радно место: машинбравар.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

1.4. Контрола производа:

Радна места: доносач узорака; техничар у лабораторији.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12. НАМЕНСКА ПРОИЗВОДЊА ЕКСПЛОЗИВА И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА

12.1. Производња, прерада и дорада експлозива, експлозивних и пиротехничких смеша

- 1) Радна места: на синтези, нитрацији, стабилизацији, предкристализацији, флегматизацији, филтрацији, гранулацији, сушењу, млевењу, сејању и прављењу раствора у производњи бризантних експлозива.
- 2) Радна места: на паковању и унутрашњем транспорту хексогена, пентрита и октогена у производњи бризантних експлозива.
- 3) Радна места: на припреми, топљењу, наливању, намотавању, пресовању, обради на стругу, глодању и бушењу у преради бризантних експлозива.
- 4) Радна места: на површинској обради и полирању бризантних експлозива.
- 5) Радна места: на припреми сировина, изради и сушењу у производњи живиног фулмината и иницијалних смеша.
- 6) Радна места: на припреми сировина и изради пиротехничких смеша.
- 7) Радна места: на сушењу и дозирању пентрита, предењу, оплашћивању, ринговању и паковању штапина.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

- 8) Радна места: на манипулацији сировина, обради киселине, сушењу, гранулацији, унутрашњем транспорту тринитротолуола, припреми и обради растварача у производњи тринитротолуола.
- 9) Радна места: на уситњавању, транспорту, манипулацији, топљењу, изливању, кристализацији, наливању, хлађењу, забушивању, темперирању и одмеравању експлозива у доради тринитротолуола.
- 10) Радна места: на изради успорачких смеша.

11) Радна места: на хомогенизацији на колодробу и дробилици, припреми за патронирање, пуњењу левкова, ручном и машинском патронирању, паковању експлозива, руковању постројењем и возилом за АНФО експлозив у производњи привредног експлозива.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

12) Радна места: на паковању, маркирању, манипулацији и унутрашњем транспорту готових производа.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.2. Производња нитроцелулозе

1) Радна места: на нитрацији, алкохолизацији, центрифугирању, мерењу и паковању алкохолизоване нитроцелулозе.

2) Радна места: на апсорпцији гаса и регенерацији сулфонитричне смеше.

Степен увећања: 12 месеци као 15 месеци.

3) Радна места: на припремању и одмеравању целулозе; на ускладиштењу киселине; на гребању, нитрацији, кувању, стабилизацији, млевењу, центрифугирању, мешању, манипулацији, паковању неалкохолисане нитроцелулозе; на унутрашњем транспорту алкохолизоване и неалкохолизоване нитроцелулозе.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.3. Производња барута, нитроглицерина и јаких смеша

1) Радна места: на припреми, хомогенизацији, манипулацији сировинама, гњетању, пресовању, сечењу, ваљању, сепарацији, сушењу, површинској обради, сејању и паковању, растресању, одмеравању нитроцелулозе, дехидрацији, кувању, транспорту производа кесонима, пражњењу кесона и сушењу у сушницама у производњи малодимних барута.

2) Радна места: на сушењу, површинској обради, сејању и паковању у црних барута.

3) Радна места: на нитрацији глицерина, припреми, преради киселине, изради, превлачењу, ваљању, центрифугирању, сејању и паковању сферичних барута и јаких смеша.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

4) Радна места: на шаржирању, дешаржирању вакуум сушнице и руковању вакуум пумпом у производњи малодимних барута.

5) Радна места: на апсорпцији, ректификацији и манипулацији растварачима.

6) Радна места: на манипулацији и ускладиштењу готових производа.

7) Радна места: на узрњавању, превлачењу, изради лака, ликвора, мокром сејању и ваљању влажног производа у производњи сферичних барута.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.4. Лаборација и делаборација

1) Радна места: на запреминском апарату, истресању вишка материјала и стављању покривке.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: на припреми, монтажи и демонтажи, подешавању, међуфазној контроли позиција, подсклопова, склопова и готових производа, ручном и машинском раду са отвореном "Б" материјом, складиштењу и манипулацији "Б" материјом.

3) Радна места: на монтажи, мерењима и подешавањима електро елемената, изради и наношењу хемијских материјала, сигнирању и фарбању, паковању, манипулацији и унутрашњем транспорту готових производа.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

12.5. Истраживање, развој и унапређење производње експлозива, експлозивних и пиротехничких смеша, барута, експлозивних и пиротехничких средстава

Радна места: на пословима развоја и конструкције у производњи, преради и доради иницијалних и бризантних експлозива, барута, нитроцелулозе, експлозивних и пиротехничких смеша, специјалних материја и материјала и пиротехничких склопова и лабораторији бојевих средстава.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.6. Контрола квалитета

1) Радна места: стрелац, помоћник стрелца и контролор у кабинама за испитивање функције ватреног оружја, тачности и прецизности и торментације.

2) Радна места: руковалац и помоћник на уништавању бојевих материјала и средстава.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

3) Радна места: нишанција артиљеријског оруђа, послужилац, руковалац гађања, артиљеријски мајстор, пиротехничар и спроводник кола на полигону за испитивање оруђа.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

4) Радна места: пријемни радник, електричар, оружар, радник на темперирању и узимању проба на испитивањима експлозивних материја и бојевих средстава на полигону.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.7. Одржавање

Радна места: машинбравар и реглер на одржавању технолошке опреме.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.8. Организација и координација

1) Радна места: пословођа и предрадник у производњи, преради и доради експлозива, црних и малодимних барута и штапина.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: пословођа и предрадник у производњи и преради нитроцелулозе, нитроглицерина, сферичних барута и јаких смеша, пресовању бризантних експлозива, лабораторији позиција, подскопова и склопова бојевих средстава.

3) Радна места: технолог и помоћник на примени и праћењу технолошког процеса у производњи, преради и доради експлозива, експлозивних и пиротехничких смеша, барута, нитроцелулозе, јаких смеша, лабораторијама бојевих и пиротехничких средстава.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.9. Производња специјалних материјала и материја

1) Радна места: на естерификацији и дестилацији, пиролизи, хлорисању и дестилацији, манипулацији сировинама и на помоћним пословима у производњи специјалних материјала.

2) Радна места: у производњи специјалних материја.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

3) Радна места: на пресовању, екструдирању, таблетирању, ручној доради, стругању, фрезовању и на браварским пословима са захтевима тачности.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

4) Радна места: на очној и димензионој контроли, међуфазној контроли и преради пластичних маса; пословођа на пресама; технолог и помоћник технолога за планирање и одржавање алата; мајстор за пробе и одржавање алата; реглер; партивођа; реглер на пресама.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.10. Рад у подземним објектима

1) Радна места: на изради, механичкој обради и доради чаура, изради оловног језгра, кошуљице, олуцењу, комплетирању зрна, очној и димензионој контроли, индуктивном одгреву, парафинисању, рибању струготином, летовању, испитивању херметичности, просејавању чаура и хемијско-термичкој обради.

2) Радна места: на руковању и одржавању електричних уређаја, климатизације и хидро постројења.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

12.11. Војноремонтни заводи

Радно место: на пескарењу делова основних техничких средстава у кабини.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

12.12. Термичка обрада

Радна места: на карбонирању у цијанидним купатилима; на термичкој обради делова у соним пећима; на топљењу и наливању цеви оловом и сумпором.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

13. РЕЧНА БРОДОГРАДЊА И БРОДОРЕМОТ

1) Радна места: бродофарбар; заваривач.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: бродомонтер; бродобравар.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

14. ПРОИЗВОДЊА СТАКЛА

Ручна израда

1) Радна места: набирач и дувач.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: на ручној припреми и на убацивању стакларске мешавине у пећ; полирац.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Машинска производња

1) Радна места: машиностаклар, помоћник машиностаклара, машиностаклар-реглер и убацивач стакларске мешавине у пећ.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: машиниста на равном стаклу, радник на резању и одламању.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

15. САОБРАЋАЈ

15.1. Ваздушни саобраћај

1) Радна места: професионални пилот и наставник моторног летења и ваздушног једриличарства, под условом да има најмање 200 летова годишње; наставник падобранства, под условом да има најмање 30 скокова годишње.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 18 месеци.

2) Радна места: летач-радиотелеграфиста, навигатор, авиомеханичар и домаћин авиона под условом да има најмање 200 летова годишње.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

(Летом се сматра свако полетање, лет који, без слетања, траје дуже од пет часова рачуна се као два лета).

15.2. Контрола лета

Радна места: контролор лета, инструктор координатор, шеф смене и помоћник контроле лета у терминалној, обласној, аеродромској и прилазној контроли лета.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

15.3. Речни саобраћај

Радна места: заповедник брода, официр палубе, бродовођа унутрашње пловидбе, морнар моториста, крмар, машиниста бродских машина и његов помоћник, морнар, под условом да су били укrcани најмање шест месеци годишње.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

15.4. Лучки транспорт

Радно место: физички лучко-транспортни радник који ради на претовару робе у лукама.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

15.5. Железнички саобраћај

1) Радна места: машиновођа електро и дизел локомотиве.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: маневриста и машиновођа на маневри.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

3) Радна места: отправник возова и станицама И и ИИ групе; помоћник машиновође; руковалац маневре; прегледач кола; диспечер на телекоманди; електромеханичар и руковалац на одржавању контактне мреже.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

15.6. Друмски саобраћај

Радно место: возач теретног возила од седам и више тона носивости.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

15.7. Градски, приградски и међуградски саобраћај

Радно место: возач аутобуса, тролејбуса и трамваја

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

16. ИЗГРАДЊА И ОДРЖАВАЊЕ ДАЛЕКОВОДА И НАДЗЕМНИХ ВОДОВА

16.1. Изградња

1) Радно место: монтер који ради на висини на изградњи далековода.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: монтер помоћних радова на изградњи далековода; монтер на изградњи надземних водова.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

16.2. Одржавање

Радно место: монтер на одржавању надземних електроенергетских објеката.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

17. ГРАЂЕВИНАРСТВО

1) Радна места: бушач, минер, палиоц мина, утоваривач и његов помоћник на пробијању тунела.

2) Радно место: макароста.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

18. ГРАФИЧКА ИНДУСТРИЈА

Радна места: предрадник, радник и помоћни радник у дубокој и равној штампи на штампању новина, часописа, новчаница, репродукција и амбалаже.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

19. КОЖАРСКО-ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА

1) Радна места: на скидању месине и масти.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: на премазивању коже и скидању вуне; на машинском прању ситних кожа и кожа за крзно; на квашењу и лужењу у бурадима и полубурадима; на цепању и ручном обрађивању голице; на крупонирању голице и цепаника; на припреми боја и хемикалија на галеријама; на неутрализацији и надоштави коже; на бојењу и машћењу коже; на откречавању, нагризању, закисељавању и штављењу коже у бурадима и полубурадима; на вакуум и пестинг уређају; на машинском шприцању; на истезању коже.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

20. ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА

1) радна места: на тргању и цепању текстилних сировина.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: перач вуне; бојач свих врста текстилних материјала.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

21. ГУМАРСКА ИНДУСТРИЈА

Израда смеша (ваљара)

1) Радна места: на меревању хемикалија и пунила; на изради смеша на двоваљку; мешач смеша на миксеру, осим у командној соби; пратилац миксера на двоваљку.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: на пуњењу бункера црним пунилом; чистач; радник на ручном транспорту материјала.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

Израда полупроизвода и готових производа

1) Радна места: на предгревању на двоваљку; радник на шприцки; на премазивању протектора, гумираних обручева, брекера и конфекционираних пнеуматика; на лепљењу и пресовању гумене обуће; на изради премаза, лепкова и лакова.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

2) Радна места: на пескарењу металних делова у кабини.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

22. ФАРМАЦЕУТСКА ИНДУСТРИЈА

1) Радна места: произвођач суве суспензије, пуњач ампула и размерач у стерилном блоку.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: произвођач хормона, антибиотика и ензима; произвођач на екстракцији и ферментацији.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

23. ПРОИЗВОДЊА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ (ТЕРМОЕЛЕКТРАНЕ И ТЕРМОЕЛЕКТРАНЕ - ТОПЛАНЕ)

1) Радна места: руковалац дробилицом и унутрашњим транспортом угља; руковалац багер станицом и његов помоћник; булдожериста.

2) Радна места: руковалац блока и његов помоћник; руковалац електро постројењем и дежурни електричар блока; машиниста турбинског и котловског постројења; помоћни радник у котларници; ватрогасац у ватрогасној јединици.

3) Радна места: механичар - бравар и заваривач на одржавању котловског постројења, механичар - бравар на одржавању багер станице и транспортних трака.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

24. ПРОИЗВОДЊА АКУМУЛАТОРА

24.1. Производња оловних акумулатора

Радна места: на млевењу и мешању оловног оксида; на механичкој и хемијској обради намазаних плоча.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

24.2. Производња никл-кадмијумских алкалних акумулатора

Радна места: у производњи и обради негативне кадмијумске масе и позитивне никлене масе; на механичкој обради електрода.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

25. ИНДУСТРИЈА МЕСА

Радно место: на преради животињских лешева и отпадака животињског порекла прве и друге категорије.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

26. ИНДУСТРИЈА КАБЛОВА

Фабрика енергетских каблова (ЕК-папир)

1) Радна места: руковалац на припреми и импрегнацији каблова и репроматеријала; на изради ПВЦ, ПЕ и оловног плашта; на армирању каблова.

2) Радно место: лакирер лак жице.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

27. РАД НА НИСКИМ ТЕМПЕРАТУРАМА

Радна места: виљушкареста и физички радник у тунелима и коморама хладњача.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

28. РАД ПОД ВОДОМ

Радно место: ронилац.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 18 месеци.

29. ИНДУСТРИЈА ВИСКОЗНИХ ПРОИЗВОДА И ЦЕЛУЛОЗЕ

1) Радна места: на предењу, сечењу и доради цел- влакна (мокри део).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 16 месеци.

2) Радна места: предионичар вискозне свиле (Реуон); на шаржирању барата за вагање; на ксантогенацији са растварањем.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

3) Радна места: бригадир колоне; руковалац процеса предења; разносач киселог отпада; на контроли цурења машина и чишћењу соли; на технолошкој припреми система вискозе; помоћни радник у киселом купатилу и доради отпада; предионичар корда; електричар на одржавању "СПИН" мотора.

4) Радна места: гумар, пластичар, изолатер, фарбар и варилац на киселоотпорној изолацији, осим у радионици; зидар; шамотер; канализатор; секач моторном тестером.

5) Радна места: руковалац машином за лакирање и његов помоћник; руковалац припреме лака.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

30. ПРОИЗВОДЊА КУДЕЉЕ

(Брисан)

31. ПРОИЗВОДЊА ХЛОРА И ЛУЖИНЕ

1) Радна места: руковалац (оператор) на ћелијама; помоћни радник у електролизи; прималац електролита.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: руковалац, произвођач и помоћни радник у производњи течног хлора, синтези хлороводоничне киселине и производња хипохлорита; фарбар, бравар, електричар, варилац ПВЦ и његов предрадник и помоћни радник у сменском одржавању ћелија у процесу електролизе.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

3) Радна места: пунилац хлора у производњи течног хлора и бравар и заваривач на одржавању технолошке опреме у пунионици хлора.

32. КОМУНАЛНА ДЕЛАТНОСТ

32.1. Професионални ватрогасци у ватрогасним јединицама

Радно место: професионални ватрогасац на оперативним дужностима у ватрогасним јединицама које оснивају скупштине општина.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

32.2. Водовод

Радна места: помоћни радник на утискивању дренажа и регенерацији рени бунара; водоинсталатер, бравар и заваривач на одржавању водоводне мреже укупне дужине преко 1000 километара.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

32.3. Канализација

Радна места: на чишћењу септичких јама; на одржавању канализационе мреже (затворени систем).

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

32.4. Димничарске услуге

Радно место: димничар

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

32.5. Погребне услуге

Радно место: спремач умрлих.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

32.6. Градске топлане - електране

Служба хитне интервенције

Радна места: монтер, заваривач, помоћни радник, зидар шамотер и његов помоћник у оквиру посебно организоване Службе за хитне интервенције.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

33. ЗДРАВСТВЕНЕ УСТАНОВЕ

33.1. Радиологија

Радна места: лекар специјалиста - радиотерапеут, радиолошки техничар у радиотерапији, радиотерапеутски и радиолошки физичар на припремању и примењивању затворених гамаемитера; одговорно лице за заштиту од јонизујућег зрачења.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

33.2. Хитна медицинска помоћ

1) Радно место: лекар који пружа хитну медицинску помоћ на месту догађаја и у транспорту.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

2) Радна места: болничар, техничар и виши техничар који помаже при пружању или сам пружа одређену хитну медицинску помоћ на месту догађаја и у транспорту; возач санитарског возила.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

34. ПРОИЗВОДЊА ВАГОНА

Радно место: ковач - гибњар.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Радно место: фарбар шинских возила.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

35. МОНТАЖА ТЕХНОЛОШКЕ ОПРЕМЕ У ТЕРМОЕНЕРГЕТИЦИ И ХЕМИЈСКОЈ ИНДУСТРИЈИ

Радна места: монтер и заваривач на монтажи технолошке опреме у термоенергетици и хемијској индустрији у предузећима чија је то основна делатност.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 14 месеци.

36. УМЕТНИЧКА ДЕЛАТНОСТ

1) Радно место: балетски играч.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 18 месеци.

2) Радна места: оперски певач - солиста носилац главних улога; играч народних игара у сталном радном односу у професионалним ансамблима народних игара који имају у просеку најмање 50 наступа годишње.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

37. НУКЛЕАРНА ПОСТРОЈЕЊА И ЛАБОРАТОРИЈЕ (ИНН "ВИНЧА")

1) Радна места на научноистраживачким, техничким и помоћним пословима: начелник - директор, помоћник директора, руководиоца Групе, научни саветник, виши научни сарадник, научни сарадник, истраживач сарадник, истраживач приправник, стручни сарадник, истраживач, самостални стручни сарадник, технички сарадник (виши, самостални, млађи), лабораторијски мајстор, виши лабораторијски мајстор, перач лабораторијског посуђа, помоћни радник, хигијеничар, руководиоца Одељења, шеф Службе одржавања машинске опреме, шеф Службе електроопреме, шеф Службе инструментације, шеф погона реактора, инжињер за сигурност, техничар реактора,

оператор врућих комора, водећи техничар (инструментације, машинске опреме, електроопреме), физичар реактора, оператор и помоћник оператора, електромеханичар погона, када у Лабораторији за радиоизотопе (070) врше послове истраживања и производње радиофармацеутике и примене затворених извора у терапији и индустрији, када у Лабораторији за заштиту од зрачења и заштиту животне средине (100) врше послове радијационе сигурности и заштите, дозиметрије зрачења, метрологије дозиметријских величина и баждарења мерила, процесе и операције за обраду, солидификацију и одлагање радиоактивних отпадних материја и деконтаминације опреме, уклањање негативних последица контаминације у акцидентним и другим ванредним условима и када у Лабораторији за нуклеарну технологију и истраживања (150 и 180) врше истраживања и послове погона и декомисије на нуклеарном реактору.

Степен увећања: 12 месеци рачуна се као 15 месеци.

Део други

УТВРЂИВАЊЕ РАДНИХ МЕСТА И СТРУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Члан 3

Поступак за утврђивање радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и степена увећања стажа, која нису утврђена овим правилником, покреће фонд.

Поступак из става 1. овог члана може се покренути и на захтев послодавца (предузеће, предузетник и друга правна лица).

При покретању поступка из ст. 1. и 2. овог члана, прилаже се стручна документација израђена у складу са Методологијом.

Стручну документацију из става 3. овог члана израђује организација регистрована за обављање делатности из области безбедности и здравља на раду.

Члан 4

Утврђивање радних места из члана 3. овог правилника врши се по претходном испитивању испуњености услова из члана 53. Закона на основу стручне документације из члана 3. ст. 3. и 4. овог правилника.

Члан 5

Документацију односно захтев из члана 3. овог правилника, разматра Комисија за утврђивање и ревизију радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем (у даљем тексту: Комисија), коју образује фонд.

Комисија утврђује, на основу приложене стручне документације, непосредног увида и других чињеница и околности, испуњеност услова из члана 53. Закона.

Члан 6

Након разматрања документације, односно захтева и оцене испуњености услова у складу са чланом 5. овог правилника, Комисија доставља фонду мишљење о потреби утврђивања нових радних места са степеном увећања стажа осигурања.

Мишљење из става 1. овог члана фонд доставља подносиоцу захтева.

Део трећи

РЕВИЗИЈА РАДНИХ МЕСТА И СТЕПЕНА УВЕЋАЊА СТАЖА

Члан 7

Поступак ревизије радних места из члана 2. овог правилника покреће фонд на основу годишњег плана и програма ревизије.

Годишњи план и програм ревизије садржи називе радних места, рокове и услове израде стручне документације, као и друге елементе за њено спровођење.

Годишњи план и програм ревизије се доноси на основу промена услова рада који су резултат нових техничко-технолошких процеса, развија и организације производног процеса, унапређења заштите на раду и других параметара од утицаја на тежину, штетност и опасност по здравље.

Захтев за покретање поступка из став 1. овог члана, може поднети и послодавац.

Члан 8

Поступак ревизије спроводи Комисија на начин предвиђен овим правилником за утврђивање радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

По спроведеном поступку ревизије Комисија доставља фонду мишљење о потреби измене радних места и степена увећања стажа осигурања из члана 2. овог правилника.

Утврђивање радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем код послодавца

Члан 9

Утврђивање радних места из члана 2. овог правилника код послодавца врши се на његов захтев.

Изузетно од одредбе из става 1. овог члана, поступак за утврђивање радних места из члана 2. овог правилника код послодавца може покренути фонд, по службеној дужности или на иницијативу синдиката.

Утврђивање радних места из става 1. овог члана врши Комисија за утврђивање радних места код послодавца на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем (у даљем тексту: Комисија за утврђивање радних места код послодавца) записником.

Комисију за утврђивање радних места код послодавца образује фонд.

Комисија за утврђивање радних места код послодавца има три члана, и то: један представник фонда, један представник послодавца и један представник стручне организације из члана 3. став 4. овог правилника.

Члан 10

На записник из члана 9. став 3. овог правилника фонд и послодавац могу дати примедбе директору фонда у року од 15 дана од дана његовог сачињавања.

Члан 11

Захтев из члана 9. став 1. овог правилника подноси и послодавац код којег постоје радна места из члана 2. овог правилника и то у року од 60 дана од дана његовог ступања на снагу.

Члан 12

Послодавац код кога су утврђена радна места из члана 2. овог правилника и који у току године, изврши техничке, технолошке, организационе и друге промене које могу утицати на утврђивање радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем код њега, дужан је да о тим променама одмах обавести фонд, а најкасније до краја текуће године.

Члан 13

Ради израде стручне документације из члана 3. став 4. овог правилника, ревизије и утврђивања радних места код послодавца у складу са чл. 9, 11. и 12. овог правилника послодавац је дужан да фонду, односно стручним организацијама омогући увид у документацију која се односи на радна места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, као и обављање потребних истраживања, прописаних Методологијом.

Члан 14

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о утврђивању радних места, односно послова на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и о поступку и начину за њихово утврђивање ("Службени лист Савезне Републике Југославије", бр. 20/97, 48/97, 15/98, 34/98, 47/99, 48/99, 72/99, 7/2000, 17/2000, 26/2000, 48/2000, 22/2001, 51/2001, 15/2002, 32/2002, 64/2002 и 69/2002).

Члан 15

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

**Самостални чланови Правилника о изменама и допунама
Правилника о радним местима, односно пословима на којима се стаж
осигурања рачуна са увећаним трајањем**

("Сл. гласник РС", бр. 3/2007)

Члан 2

Стаж осигурања на радним местима из члана 1. овог правилника рачуна се са увећаним трајањем у континуитету у складу са Одлуком о утврђивању послова, односно радних задатака на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем ("Службени гласник СРС", број 26/85 - пречишћен текст).

Члан 3

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

**МЕТОДОЛОГИЈА
ЗА ИЗРАДУ СТРУЧНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ
И РЕВИЗИЈУ РАДНИХ МЕСТА НА КОЈИМА СЕ СТАЖ
ОСИГУРАЊА РАЧУНА СА УВЕЋАНИМ ТРАЈАЊЕМ**

Стручна документација за утврђивање и ревизију радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем садржи:

**А. ПОДАТКЕ О РАДНОМ МЕСТУ, ТЕХНОЛОШКОМ ПРОЦЕСУ,
ШТЕТНОСТИМА, ОПАСНОСТИМА, НАПОРИМА И
ЗАШТИТНИМ МЕРАМА**

1. Подаци о радном месту

(дају се на основу нормативних аката и евиденција послодавца)

- 1) Назив;
- 2) Услови за заснивање радног односа и посебни услови у погледу здравственог стања за радна места са посебним условима рада;
- 3) Број распоређених радника;
- 4) Радно време: пуно, непуно, скраћено, краће или дуже од пуног радног времена, распоред у оквиру укупног годишњег радног времена: дневно, недељно, у сменама (број и трајање), у турнусу (са трајањем), са трајањем дневног, недељног и годишњег одмора;

5) Да ли је утврђено као радно место са посебним условима рада и обавезност контроле здравственог стања (навести број, време и врсту извршених претходних и периодичних прегледа);

2. Технолошки процес

1) Опис технолошког процеса, назив производа, пружених услуга, мишљење о примењеном технолошком процесу (савремен или застарео) у односу на технолошка решења у производњи исте врсте производа или пружених услуга у земљи и, по могућству, у иностранству.

2) Опис дела технолошког процеса на одређеном радном месту и назив производа или пружених услуга;

3) Предмет рада (сировине и други материјали) са свим физичко-хемијским особинама и средства за рад (постројења, машине, алати и др.);

4) Опис радног места и операција које се на њему обављају (пренос сировина, управљање машином, контрола функционисања постројења и др.);

3. Активности радника на радном месту

1) Телесне активности по технолошком редоследу са трајањем сваке активности у радној операцији (код подизања и ношења терета дати податак о тежини појединачног терета и начину његовог преноса - ручно, уз учешће другог радника и употребом транспортног средства - и укупној просечној количини терета у току путног радног времена или дужег периода, ако се пренос терета не обавља свакодневно). Описати положај тела при свакој активности у обављању посла по технолошком редоследу и дати податак о трајању рада у таквом положају;

2) Динамика активности (описати брзину и ритам рада условљене техничко технолошким решењима, број и квалитет пауза у току рада);

3) Психомоторне активности (навести број малих и крупних покрета на час и проценат времена активне манипулације у току радног времена);

4) Психосензорне активности (навести број елемената који се истовремено прате и проценат времена концентрисаног праћења у току радног времена);

5) Монотонија радне активности (навести број радних операција које радник обавља, трајање и учесталост понављања операција, односно групе операција);

6) Емоционално оптерећење (навести стресне ситуације, степен ризика и одговорности у току рада);

7) Менталне активности (навести број и сложеност информација које се примају у току рада, сложеност одлука које на основу њих треба донети и могуће последице погрешно донетих одлука);

Поред активности наведених у тач. 1) до 7) описати и специфичност посла и организације таквог рада која отежава остваривање нормалних социјалних потреба и навести трајање тих околности у току године (дуже одсуствовање из места пребивалишта, дужи боравак са мањим бројем лица у истом амбијенту, рад са посебним категоријама људи и сл).

4. Напори на радном месту Физички и психофизиолошки.

За сваку утврђену врсту напора дати трајање у току радног времена и процену његовог интензитета и то:

- за физички напор навести елементе физичког оптерећења и тежину рада по категоријама (без физичког напора, мали напор, средњи напор, тежак рад - увећан физички напор и нарочито тежак физички рад) и

- за психофизиолошки напор навести његове елементе и степен изражености са проценом укупног психофизиолошког напора (напор је занемарљив - без напора, мали напор, просечан, повећан и изразито повећан).

5. Штетности и опасности на радном месту

Штетности и опасности којима је радник изложен на свом радном месту утврђују се по врсти, односно интензитету.

а) Штетности

1) Хемијске (хемијске супстанце које се емитују у радну средину у облику прашине, паре, дима или аеросоли);

2) Физичке (емисија у радну средину штетних зрачења, буке и вибрација које се преносе на радника, рад у неповољним климатским условима, влази, на отвореном простору и др.);

3) Биолошке (паразити, гљиве, вируси, бактерије и друге штетности органског порекла).

За сваку утврђену врсту штетност навести њен извор и дати податке о:

- микроклими у летњем и зимском периоду и осветљењу на радном месту и

- интензитету и времену изложености радника штетности у току пуног радног времена, највећем измереном интензитету штетности, као и о максимално дозвољеним концентрацијама тих штетности по домаћим стандардима.

б) Опасност

Од електричне енергије, пожара, експлозије и др.

За сваку утврђену опасност дати време изложености и интензитет у току рада.

6. Заштитне мере на радном месту

1) Дати приказ прописаних (општин и посебних) мера заштите на раду на радном месту и приказ примењених мера са оценом.

2) Дати мишљење о могућем техничко-технолошком осавремењивању процеса рада и заштитним мерама којима би се утврђене штетности, опасности и напори отклонили или смањили њихов утицај.

Б. ПОДАТКЕ О ПОСЛЕДИЦАМА НА ЗДРАВСТВЕНО СТАЊЕ И РАДНУ СПОСОБНОСТ РАДНИКА

Навести, у узрочно-последичном односу, све врсте обољења и оштећења које изазивају утврђене штетности, опасности и напори, или више њих истовремено, на здравствено стање и радну способност радника, и то:

1) Хронична обољења радника на радним местима

Анализа обољевања према годинама живота и навршеном стажу радника на тим радним местима. Податке о болестима приказати према Међународној класификацији болести.

2) Професионалне болести

Врсту професионалне болести (једна или више) и број оболелих радника на тим радним местима према подацима надлежне институције.

3) Повреде на раду (настале искључиво на радном месту)

Према годинама живота, навршеном стажу радника на том радном месту, узроку, врсти и тежини повреде. Податке о повредама на раду приказати у односу на статистичке податке о повредама на раду радника из исте делатности у републици.

Подаци о хроничним обољењима, професионалним болестима и повредама на раду анализирају се за последњи петогодишњи период.

4) Инвалидност

Број радника код којих је, на тим радним местима, орган вештачења фонда утврдио потпуни губитак радне способности, према старосној структури, узроку настанка и дужини навршеног стажа.

Утврдити стопу инвалидности на том радном месту, по следећој формули:

$$\text{СТИ} = (\text{ИП} : \text{БЗ}) \times 1000$$

(СТИ - стопа инвалидности; ИП - број остварених инвалидских пензија у току календарске године; БЗ - просечан број запослених у току календарске године)

Стопа инвалидности се утврђује за последњи десетогодишњи период тако што се укупан број остварених инвалидских пензија радника распоређених на то радно место подели

укупним бројем запослених радника код послодавца (за сваку годину из десетогодишњег периода узима се просечан број запослених радника).

Стопа инвалидности статистички се приказује у односу на просечну републичку стопу инвалидности.

Подаци из дела А. и Б. ове методологије морају обухватити више од половине укупног броја послодаваца у делатности која се обрађује.

За радна места на којима је обављање професионалне делатности ограничено навршењем одређених година живота или на којима због природе и тежине посла, физиолошке функције опадају у тој мери да онемогућавају њено даље успешно обављање навести:

- 1) врсту професионалне делатности и назив радног места;
- 2) опис, природу и тежину посла, као и физичке и психофизиолошке напоре;
- 3) физиолошке функције које опадају након одређених година живота, а одлучујуће су за успешно обављање те професионалне делатности;

В. МИШЉЕЊЕ О УТИЦАЈУ ТЕЖИНЕ РАДА, ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ НА ЗДРАВЉЕ РАДНИКА

На основу анализе података из дела А. и Б. ове методологије дати образложено мишљење да ли и у којој мери постоји узрочно-последична повезаност (временска и просторна) рада на одређеном радном месту на здравље и радну способност радника.

При томе навести пресудне елементе и параметре на основу којих се рад на таквим радним местима сматра нарочито тешким, опасним и штетним за здравље и поред примене свих (општих и посебних) заштитних мера или да се, након навршења одређених година живота, професионална делатност не може успешно обављати јер физиолошке функције опадају у тој мери да онемогућавају њено даље обављање.

Полазећи од поменутих елемената и параметара дати мишљење о степену увећања стажа осигурања за свако радно место.